

Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta 2009. - 2014. gada perioda programmas "Nacionālā klimata politika" neliela apjoma grantu shēmas projekta „Klimata izglītība visiem” projekta Nr.2/EEZLV02/14/GS/063

Studiju modulis

“Klimats un ilgtspējīgs patēriņš”

Mērķgrupa – profesionālās pilnveides studijas

Jānis Brizga, “Zaļā brīvība”

Kursa anotācija	<p>Studiju moduļa mērķis ir sniegt zināšanas par klimata pārmaiņām un ilgtspējīga patēriņa un ražošanas pārvaldību, atspoguļojot tās kompleksumu un interdisciplināritāti, kā arī sasaistot teoriju ar praksi. Studiju moduļa mērķa grupa ir personas ar iepriekš iegūtu kvalifikāciju un vismaz vidējo tehnisko vai augstāko izglītību un pamat zināšanām pārvaldībā.</p> <p>Kursā apskatīti patēriņa un ražošanas paradumi un iespējas līdzsvarot cilvēka vajadzību apmierināšanu, neizjaucot planētas oglekļa ciklu. Īpaša vērība veltīta sabiedrības vadības procesiem ilgtspējīgas attīstības kontekstā, uzvedības paradumiem un vides apziņai, mājsaimniecību būtiskākajām ietekmes uz klimatu, ilgtspējīga patēriņa un ražošanas pārvaldības instrumentiem un indikatoriem. Kursā tiek arī izskatītas Latvijas un Eiropas Savienības rīcībpolitika</p>
------------------------	---

	<p>ilgtspējīga patēriņa un klimata jomās. Seminārnodarbībās tiek analizēta modeļu un koncepciju praktiskā pielietojuma problēmjautājumi. Būtisks studiju moduļa saturs elements ir studentu pastāvīgais darbs, kas nodrošina padziļinātu zināšanu apguvi un to praktisku pielietošanu.</p>
<p>Rezultāti</p>	<p>Sekmīgi apgūstot kursu, studenti iegūst izpratni par ilgtspējīga patēriņa un ražošanas interdisciplināritāti un prasmes patstāvīgi analizēt situāciju patēriņā un ražošanā un novērtēt tā ietekmes uz planētas klimatu. Pēc kursa apgūšanas studenti būs spējīgi pastāvīgi analizēt un vadīt ilgtspējīga patēriņa un ražošanas pārvaldību, analizēt un vērtēt ilgtspējīga patēriņa tiesiskos, institucionālos un citus pārvaldības aspektus, kā arī būs ieguvuši lietišķās prasmes īstenot praktiskus projektus Latvijā un ārzemēs. Studenti būs arī ieguvuši iemaņas piedalīties publiskās diskusijās par klimata pārmaiņu jautājumiem, argumentācijas un diskusiju, sabiedrisko apspriešanu pamatus.</p> <p><i>Zināšanas un izpratne:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Demonstrēt jēdzienu un teoriju kritisku izpratni par ilgtspējīga patēriņa pārvaldības pamatprincipiem; • Demonstrēt spēju salīdzināt atšķirīgās pārvaldības teorijas un instrumentus. <p><i>Analīze, sintēze, izvērtēšana:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Iegūtas zināšanas par galvenajām problēmām un iespējamiem to risinājumiem globālā, reģionālā un vietējā līmenī; • Spēja analizēt un novērtēt patēriņa paradumu ietekmes uz klimatu. <p><i>Izmantošana:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Apgūtas prasmes pielietot iegūtās zināšanas dažādu problēmsituāciju risināšanai;

	<ul style="list-style-type: none"> • Apgūtas pamatzināšanas klimata slodžu novērtēšanai un aprēķinam. <p>Sintēze un izvērtēšana:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Apgūtas prasmes izvērtēt dažādu rīcībpolitikas instrumenti izmantošanas iespējas klimata slodžu samazināšanā un patērētāju uzvedības ietekmēšanā. <p>Saskarsme:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Attīstītas prasmes argumentēti diskutēt par klimata pārmaiņu un ilgtspējīga patēriņa pamatprincipiem, galvenajām problēmām un iespējamām problēmu risinājumiem un argumentēt savu viedokli par šiem jautājumiem, balstoties uz modulī iegūtajām zināšanām; • Grupu darba un semināru rezultātā tiks pilnveidotas studentu prezentācijas, saskarsmes un komunikācijas prasmes. <p>Tālākā mācīšanās:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prasmes patstāvīgi strukturēt savu mācīšanos; • Prasmes strādāt ar informācijas resursiem, sekot izmaiņām normatīvajos aktos.
<p>Kursa plāns</p>	<p>1. Ilgtspējīga patēriņa un ražošanas paradigma</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kursa ievads • Globālās vides problēmas un to sasaiste ar patēriņa un ražošanas paradumiem • Sociālekonomiskās sistēmas un to saistība ar dabas sistēmām • Ilgtspējīga attīstība un tās pārvaldības process (starptautiskais un nacionālais) • Dabas resursu patēriņa piemērs – Seminārs <p>2. Ilgtspējīga patēriņa un ražošanas pētniecības attīstība</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zaļā ekonomika un alternatīvas pieejas

- Patērētāju uzvedības teorijas
- Patēriņa virzošie spēki: ekonomika, tehnoloģijas, kultūra, politika

3. Patēriņa ietekmes uz vidi un tā novērtēšanas metodes

- IPAT vienādojums un dekompozīcijas analīze
- Ekoefektivitāte un ekoproduktivitāte
- Apjoma un strukturālais efekts, atsitiena efekts
- Dzīves cikla pētījumi un Ievades un izvades modelis
- Resursu plūsmas rādītāji un ekoloģiskās pēdas nospiedums
- Indikatori un to sistēmas

4. Stratēģijas un rīcībpolitikas instrumenti ilgtspējīgas ražošanas un patēriņa pārvaldībā

4.1. Pietiekamības, efektivitātes un pārslēgšanās **stratēģijas**

4.2. **Pārvaldības instrumentu** un to tipoloģija (ievads)

- Ilgtspējīga patēriņa un ražošanas pārvaldības **plānošanas instrumenti**
- **Normatīvie instrumenti**
- **Ekonomiskie instrumenti** - vides nodokļi un subsīdijas
- **Komunikācijas instrumenti** un to izmantošanas iespējas - ekomarķējumi u.c.
- **Integrētie pārvaldības instrumenti**

4.3. **Interesešu grupu lomas** ilgtspējīga patēriņa pārvaldībā

4.4. **Seminārs:** pārvaldības instrumentu novērtējums

5. Ilgtspējīga patēriņa un ražošanas praktiskais pielietojums

- **Ilgtspējīgas patēriņā publiskā pārvaldē - zaļais publiskais iepirkums**
- **Korporatīvā atbildība un integrētā produktu politika** - realizācija un piemēri pasaulē un Latvijā
- **Zaļais birojs**
- **Ilgtspējīga patēriņa realizācija** mājokļa un sadzīves vides sektorā

Studiju kursa metodes	<p>Nodarbību veidi: lekcijas, semināri</p> <p>Studiju darbu veidi: lekcijas, semināri, praktiskie darbi, grupu darbs</p>
Prasības kredītpunktu iegūšanai	<p>Nosakot studenta galīgo atzīmi kursā, tiek ņemti vērā patstāvīgo darbu izstrādes rezultāti. Kopumā paredzēti 4 patstāvīgie ieskaite darbi, kuri tiek prezentēti un apspriesti semināros:</p> <p>(1.1) ietekmes uz vidi rādītāju aprēķins – 25 % no kopējā vērtējumā. Darbs tiek sagatavots zinātniskā raksta formā (max 2000 vārdi katrs) un papildināts ar aprēķinu elektroniski;</p> <p>(1.2) zaļā publiskā iepirkums vai zaļā biroja vadlīniju izstrāde – 25 % no kopējā vērtējumā;</p> <p>(1.3) korporatīvās atbildības vai integrētās produktu politikas vadlīniju izstrāde – 25 % no kopējā vērtējumā;</p> <p>(1.4) mājāsaimniecību Ilgtspējīga patēriņa pārvaldības vadlīnijas – 25 % no kopējā vērtējumā.</p>
Mācību literatūra	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kļaviņš M., Zaļoksnis J. (red.). (2011). Vide un Ilgtspējīga attīstība. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 334 lpp. 2. Cohen, M.J., Murphy, J. (2001) Exploring sustainable consumption: Environmental policy and the Social Science, Elservier Science, Oxford. 3. Jackson, T. (Edi.) (2006) The Earthscan Reader in Sustainable Consumption, Earthscan, London. 4. Reisch, L. A., & Thøgersen, J. (Eds.). (2015). <i>Handbook of Research on Sustainable Consumption</i>. Edward Elgar Publishing. 5. Lorek, S., & Spangenberg, J. H. (2014). Sustainable consumption within a sustainable economy—beyond green growth and green economies. <i>Journal of cleaner production</i>, 63, 33-44.
Papildliteratūra	<ol style="list-style-type: none"> 1. Assadourian, E. (2010). <i>The rise and fall of consumer cultures</i>: Worldwatch Institute. 2. Fay, M. (2012). <i>Inclusive green growth: the pathway to sustainable development</i>: World Bank Publications.

3. Jackson, T. (2009). *Prosperity without growth: Economics for a finite planet: Earthscan*. VA, London: Sterling.
4. Tukker, A., Cohen, M. J., Hubacek, K., & Mont, O. (2010). Sustainable consumption and production. *Journal of Industrial Ecology*, 14(1), 1-3.
5. Seyfang, G. (2004). Consuming values and contested cultures: a critical analysis of the UK strategy for sustainable consumption and production. *Review of Social Economy*, 62(3), 323-338.
6. Nash, H. A. (2009). The European Commission's sustainable consumption and production and sustainable industrial policy action plan. *Journal of Cleaner Production*, 17(4), 496-498.
7. Berg, A. (2011). Not roadmaps but toolboxes: Analysing pioneering national programmes for sustainable consumption and production. *Journal of Consumer Policy*, 34(1), 9-23.
8. Jackson, T. (2014). 18 Sustainable consumption. *Handbook of sustainable development*, 279.
9. Lorek, S., & Spangenberg, J. H. (2014). Sustainable consumption within a sustainable economy—beyond green growth and green economies. *Journal of cleaner production*, 63, 33-44.
10. Bazin, D. (2009) What exactly is corporate responsibility towards nature: ecological responsibility or management of nature? A pluridisciplinary standpoint. *Ecological Economics*, 68(3), p.634-642.
11. Kūle, M. (2006) Eirodzīve: formas, principi, izjūtas. LU Filozofijas un socioloģijas institūts.
12. Meadows, D.H., Meadows, D.L., Randers, J., Behrens, W.W. (1972) *The Limits of Growth*. New York.
13. Rubik, F., Scholl, G., Biedenkopf, K., Kalimo, H., Mohaupt, F., Söebeck, Ó., Stø, E., Strandbakken, P., Turnheim, B. (2009) *Innovative Approaches in European Sustainable Consumption Policies*, IÖW, Berlin.
14. Spangenberg, J. H. (2010) The growth discourse, growth policy and sustainable development: two thought experiments, *Journal of Cleaner Production*, xxx (2009) 1–6.

	<p>15. Vakerneidžels, M., Rīss, V. (2000) "Mūsu ekoloģiskās pēdas nospiedums", Rīga, NordenAB.</p> <p>16. Brizga, J., Mishchuk, Z., & Golubovska-Onisimova, A. (2014) "Sustainable consumption and production governance in countries in transition". Journal of Cleaner Production, 63, 45-53. doi: 10.1016/j.jclepro.2013.06.011</p> <p>17. Herring, H. (1998) Does Energy Efficiency Save Energy: The Implications of Accepting the Khazzoom - Brookes Postulate, EERU, The Open University, pieejams - http://technology.open.ac.uk/eeru/staff/horace/kbpotl.htm</p> <p>18. Eurostat, Latvijas nacionālās statistikas datubāzes, Valsts kases, PMLP, NVA un citas nozaru statistikas datubāzes</p> <p>19. Brizga, J., Feng, K. S., Hubacek, K. (2016). Household carbon footprints in the Baltic States: a global multi-regional input-output analysis from 1995-2011. Applied Energy. http://dx.doi.org/10.1016/j.apenergy.2016.01.102</p> <p>20. Bouwer, M., Jonk, M., Berman, T., Bersani, R., Lusser, H., Nappa, V., Nissinen, A., Parikka, K., Szuppinger, P., Viganò, C. (2006) Green Public Procurement in Europe 2006 – Conclusions and recommendations. Virage Milieu & Management bv, Korte Spaarne 31, 2011 AJ Haarlem, the Netherlands. Pieejams - http://europa.eu.int/comm/environment/gpp</p> <p>21. EEA (2005) Household consumption and the environment. Pieejams: http://reports.eea.europa.eu/eea_report_2005_11/en</p> <p>22. EEA (2013) Environmental Pressures from European Consumption and Production. A study in integrated environmental and economic analysis. EEA Technical report 2/2013. Copenhagen: European Topic Centre on Sustainable Consumption and Production.</p>
<p>Periodika un citi informācijas avoti</p>	<p><u>Periodika</u></p> <p>žurnāls „<i>Energija un Pasaule</i>”</p> <p><i>RTU Zinātniskie Raksti, 13. sērija Vides un klimata tehnoloģijas</i></p>

Žurnāls "Vides vēstis"

Journal of Cleaner Production (Impact Factor: 3.844; ISSN: 0959-6526)

Journal „*Climate Policy*” (ISSN 1469-3062 (Print), 1752-7457 (Online); Impact Factor: 1.675)

Journal "Ecological Economics" (ISSN: 0921-8009; Impact Factor: 2.720)

The International Journal "Energy" (ISSN: 0360-5442; Impact Factor: 4.844)

„*Energy Economics*” (ELSEVIER Science, ISSN: 0140-9883; Impact Factor: 2.708)

Journal „Energy Policy" (ELSEVIER Science, ISSN: 0301-4215; Impact Factor: 2.575)

Journal „Environment and behavior" (SAGE; Impact Factor: 2.612)

Journal „Environmental Science & Technology" (Impact Factor 5.330)

Journal “*Global Environmental Change*” (ISSN: 0959-3780; Impact Factor: 5.089)

Journal of Environmental Management (ISSN: 0301-4797; Impact Factor: 2.723)

Journal of Industrial Ecology (ISSN: 1530-9290; Impact Factor: 3.227)

Nature Climate Change (ISSN: 1758-678X)

Proceedings of the National Academy of Sciences (ISSN 1091-6490)

Citi žurnāli, pieejami LU bibliotēkas datu bāzes: SAGE Journals Online, EBSCO u.c.

Interneta resursi

1. <http://likumi.lv/> (Latvijas Republikas tiesību akti)
2. <http://polsis.mk.gov.lv/news.do> (Latvijas Republikas politikas plānošanas dokumentu datu bāze): Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam, Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014.-2020. gadam un Darbības programmas, Piekrastes telpiskās attīstības pamatnostādnes 2011.-2017. gadam, Piekrastes telpiskās attīstības pamatnostādņu 2011.-2017. gadam stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums (http://www.varam.gov.lv/lat/pol/ppd/telp_plan/?doc=12701), Latvijas Lauku attīstības programma 2014.-2020.gadam, Vides politikas pamatnostādnes 2014-2020. gadam
3. http://varam.gov.lv/lat/darbibas_veidi/Klimata_parmainas/ (LR Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas vietne. sadaļa; Klimata pārmaiņas)
4. <http://www.meteo.lv/lapas/vide/klimata-parmainas/klimata-parmainas?id=1148&nid=369> (Latvijas Vides, Ģeoloģijas un Meteoroloģijas Centra vietne, sadaļa: Klimata pārmaiņas)
5. <http://www.vvd.gov.lv/izsniegtas-atlajas-un-licences/seg-atlajas/> (LR Valsts Vides dienesta vietne, uzņēmumu, kuriem izsniegtas SEG emisiju atļaujas 2013.-2020.periodam dokumentācija)
6. Valsts reģionālās attīstības aģentūras vietne: <http://www.vraa.gov.lv>
7. Ekonomikas ministrijas vietne: <http://www.em.gov.lv>
8. UN Sustainable development knowledge platform - Consumption <https://sustainabledevelopment.un.org/sdissues/consumption/>
9. <http://www.eea.europa.eu/lv> ; <http://www.eea.europa.eu/lv/themes/climate> (Eiropas Vides aģentūras vietne)

10. <http://cdr.eionet.europa.eu/> (EIONET (*European Environment Information and Observation Network*) vietne, sadaļa: Central Data Repository)
11. <http://unfccc.int/2860.php> (ANO Vispārējās Konvencijas par Klimata Pārmaiņām vietne),
http://unfccc.int/national_reports/annex_i_ghg_inventories/national_inventories_submissions/items/8108.php (valstu nacionālie ziņojumi iesniegti Konvencijas ietvarā, īpaši skat. Latvia),
<http://unfccc.int/adaptation/items/4159.php> (Konvencijas vietne, sadaļa: Adaptation)
12. Global Issues - <http://www.globalissues.org/issue/235/consumption-and-consumerism>
13. <http://www.iea.org/> (Starptautiskās Enerģētikas Aģentūras vietne)
14. <http://www.irena.org/> (Starptautiskās Atjaunojamo Enerģijas Resursu Aģentūras vietne)
15. www.oecd.org/env/cc/ (OECD valstu vietne, sadaļa: Climate Change)
16. UNEP Ilgtspējīga patēriņa vienība - <http://www.uneptie.org/scp/>
un <http://www.unep.ch/scoe/index.htm>
17. World Watch Institute - <http://www.worldwatch.org/node/810>
18. European Roundtable for Sustainable Consumption and Production - <http://www.erscp.org/>
19. Homo Ecos - <http://www.2gradi.lv/lv/>
20. Zaļā brīvība – www.zalabriviba.lv
21. Pasaules dabas fonda klimata kalkulators - <http://www.pdf.lv/klimats/>